СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 61. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 14. марта, 1923. VOL. XXXI. No. 61. Jersey City, N. J., Wednesday, March 14, 1923. THREE CENTS

$27,800

зібрано досі на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви

До повної суми $30,000 не достає всього $2,200.

100 українських громад по 22 доляри, або 220 українських товариств по 10 долярів, або 2,200 українських громадян і громадянок по 1 долярови — може довершити Фонд дуже скоро до повної суми.

Але ще скорше Фонд буде довершений, як рівночасно про се подумають і ПОДБАЮТЬ: ГРОМАДИ, ТОВАРИСТВА, ГРОМАДЯНИ І ГРОМАДЯНКИш всі разом, і кождi зосібна.

Допильнуйте-ж, аби вже Фонд довго не проволікався, але закінчився з повним успіхом в найблизших днях!

БУНТ СЕРЕД РЕПУБЛИКАНСЬКИХ ПОСЛІВ МОЖЕ ПОВАЛИТИ РЕПУБЛИКАНСЬКУ БІЛЬШІСТЬ В ПАЛАТІ ПОСЛІВ КОНГРЕСУ

ВАШИНГТОН, Д. К., 12. марта. — В палаті послів Конгресу зачинається бунтівничий рух серед републиканських послів.

Републиканці із стейту Висконсин відбувають тайні наради, на яких обговорюють способи переведення ріжних змін і реформ в новому Конгресі. Се поступові републиканці, які працюють в порозумінню із сенатором Ла Фоллетом і другими поступовими републиканськими сенаторами. Їх досі є 22 і вони можуть бути язичком у вазі, що може вирішити найважнійші справи в палаті послів згідно зі своїми бажаннями.

Тепер в палаті послів Конгресу є 223 републиканців, 206 демократів, трох з інших партій і 3 порожні місця. З уваги на те 22 републиканців дало би демократам більшість і разом з ними могли би перевести вибори, особливо вибори до комісій, і ріжні постанови проти волі і політики теперішньої републиканської більшости.

Се була би велика поражка републиканців в Конгресі, яка нагадувала би подібну подію з 1909 і 1910 року.

Вістка про сі тайні мітинги републиканських поступовців викликала занепокоєнє серед лідерів републиканської партії, котрі вже вислали до президента Гардинга осторогу перед небезпекою.

МУНШАЙНЕРСЬКИЙ СКАНДАЛ СЕРЕД ВИСШИХ АМЕРИКАНСЬКИХ УРЯДОВЦІВ І ВІЙСКОВИХ

ВАШИНГТОН, Д. К., 12. марта. — Увесь Вашингтон схвильований ізза прикрих вістий, що в книгах американських самогонників (бутлеґерів), які недавно сконфіскувано, найдено імена ґенералів та офіцирів американської армії і адміралів та офіцирів фльоти, а також урядовців державного департаменту і многих інших визначних осіб.

Міністри занепокоєні вельми сим нечуваним скандалом, але заявляють, що вони не будуть зачинати жадного доходження, а оставлять справу до вирішення прогібіційній владі.

НЮЙОРСЬКА ПРИСТАНЬ ДАЄ $300,000,000 РІЧНОГО ЗБОРУ В МИТІ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 12. марта. — Американський митовий (цловий) уряд в Ню Йорку подає до відома, що він часу ухвалення Конгресом Злучених Держав тарифового закона він збирає денно пересічно понад 1 міліон доляріі вмита від привожених заграничних товарів, а в останніх днях лютого сей денній збір доходив навіть слабо не до півтора міліона долярів.

З уваги на те митовий уряд сподівається протягом фіскального (скарбового) року 1923-4, який кінчиться дня 30-го червня с. р., зібрати около 300,000,000 долярів мита, значить о яких 80 міліонів більше ніж попереднього фіскального року, коли без теперішньої тарифи зібрано було $220,000,000.

Митовий уряд вірить, що ся збірка се знак добробуту в Злучених Державах.

ҐОВЕРНОР НЮЙОРСЬКОГО СТЕЙТУ ВСЮ ПЛАТНЮ ЗАПЛАТИТЬ НА ПОДАТКИ

ОЛБЕНІ, Н. Й., 12. марта. — Платня ґовернора стейту Ню Йорк в сумі $10,000, яку він має дістати сього року, вистане ледви на заплачене його федерального і стейтового податку за минулий рік.

Ґовернор Смит заявив нині часописним звітникам, що він обчисляв свої податки і дочислився, що його ґоверворська платня в сумі $10,000 якраз вистарчить на заплачене його торічних податків від платні в сумі $30,000, яку одержав яко голова ради директорів спілки Юнайтед Стейтс Тракинг Корпорейшен.

— Але Ви тепер виняті з податку? — питаєсь один звітник.

— Так, винятий, бо заберуть! — каже ґовернор. — Але всетаки я бодай ще маю даром хату, в якій можу жити! — додав він.

ЗЛОВЛЕННЄ ДІВЧИНИ, ЩО УВЕЛА БУЛА 3-ЛІТНЮ ДИТИНУ

ОЛБЕНІ, Н. Й., 12. марта. — Поліція зловила панну Анджеліну Тавано, котра була втікла відсі з трилітним сином судді Леопольда Мінкіна.

Сина віддано родичам, а панну Тавано арештовано за уведенне дитини. Її жде або вязниця, або дім божевільних, якщо докажеться, що вона допустилась сього вчинку ізза схибленого умовогостану.

Панна Тавано має всего 16 літ. Вона родом з Петерсону, Н. Дж. Там був її звів тому три роки один парубок і вона мала дитину, яка небаром померла. За своєю дитиною вона так стужилась, що хотіла дістати другу дитину і поїхала до Олбені, Н. Й., де була наймилась у судді Мінкіна за доглядачку малого хлопчини Леона. Вона його дуже полюбила, а малий Леон також дуже полюбив доглядачку.

Гадка взяти хлопчину за свого і втікти з ним зродилась у неї, каже вона, коли до Олбені приїхав її знакомий з Ню Йорку і напоїв її до непритомности.

Панна Тавано запевняє, що вона не здавала собі справи з того, що поповнила карегідний злочин.

КОМІТЕТ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ В БРАЗИЛІЇ

Українці в Бразилії основували Комітет Негайної Допомоги Рідному Краєви, в якого склад входять:

О. Маркіян Шкірпан ЧСВВ. о. Климентій Бжуховський ЧСВВ. Олекса Мартинець, Валентин Куц, Антін Фірман, Яким Шастало, Григорій Козань, Петро Мазуришин скарбник, Стефан Володимир Кобилянський секретар.

Адреса скарбника Комітету: Pedro Mazurechen, Porto Uniao Sta., Catharina.

Адреса секретаря Комітету: Estevao Kobylanskyi, Uniao da Victoria, Parana.

ЗЇЗД „КРЕСОВЦІВ" У ВАРШАВІ

Польське товариство опіки над „кресами" скликало на 2. лютого зїзд у Варшаву. На зїзд прибуло кілька десятків визначних патріотичних „кресових" конкістадорів із ріжних воєвідств. Отворив його Ґломбінський (Звойнзек людово-народови) зясувавши важне значіння „східних кресів" для польської держави та необхідність обєднання „кресів" з річпосполитої при помочі відповідної політики з польського боку. Потім зїзд вислухав ряд звітів із місць. Р. Скірмунт зясував положення на Полісю, сен Смульскі на Волині, адв. Керсновскі на Виленщині. З основним рефератом про завдання польської політики на кресах" виступив сен. Бартошевич.

Зїзд приняв ось-які резолюції:

Зїзд жадає; 1) активної й громадянсько вихованої адміністрації на кресах"; 2) забезпеки публичного ладу й швидкого судівництва; 3) такої оборони кордонів, щоб ворожі Полякам елементи не могли прибувати із української Росії; 4) виселення нелеґально пробуваючих на „кресах". Жидів; 5) закріплення польського шкільництва на „кресах" і загального початкового навчання незалежного від місцевого самоурядування; 6) віддожити уведення самоурядовання з уваги на покищо непевне положенне „на кресах"; 7) залишити польську партійну боротьбу на „кресах" і обєднатися в одну орґанізацію, якою повинно бути польське Товариство Опіки над „кресами"; 8) створити в соймі й сенаті міжпартійну „кресову" секцію, яка боронила би польські інтереси на „кресах" і слідила би за напрямком польської політики на тих землях.

СКІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ НА ПРИКАРПАТСЬКІЙ РУСИ

Після „Вістника держави законів" скількість населення на Прикарпатській Руси виглядає так:

Русинів 372,507 (62.3%); Чехословаків 20,04 (3.5%); Мадярів 104.991 (17.4%); Жидів 79,762 (13.3%); Німців 10,337 (1.8%); инших 11.749 (1.8%); — Разом 606,247.

По віроісповіданню: греко-кат. 330.084; рим-кат. 55.407; православних 60,599; євангеликів 65,429; чеської віри 196; жидів 93,073; безконфесійних 1,170; инших 295.

Місто Ужгорд має 20,601 жителів.

З того: Русинів 2,087; Чехословаків 5.064; Мадярів 7,712; Жидів 3,743.

Мукачів має мешканців 20,865.

З того: Русинів 4.936; Чехословаків 1,139; Мадярів 4,864; Жидів 8,394.

На Словаччині є 91,154 Русинів і 184.096 греко-католиків.

„ЦАРЕВИЧ" В КОЛОМИЇ

В Коломиї зявився недавно тому один 19-літній хлопець і казав, що він є сином Миколи II., та що утік з большевицької тюрми. Молодий „царевич" оповідав, що хоче дістатися до Югославії, де є вже його сестра Татяна, та що потребує гроший на дорогу. Коли польське староство дізналось про того авантурника, „царевич" помандрував далі.

СВЯТО САМОСТІЙНОСТИ УКРАЇНИ У ЛЬВОВІ

Дня 22. січня с. р. відсвяткувала українська громада у Львові торжество проголошення самостійної Української Народньої Республики святочним вечером в інституті ім. Миколи Лисенка.

На обході були представники всіх українських інституцій і товариств у Львові, а також і придніпрянська кольонія.

Вечір закінчено відспіванням Шевченкового Заповіту.

ВЕЛИКА БУРЯ В СТЕЙТАХ СЕРЕДНЬОГО ЗАХОДУ І ПІВДНЯ

ШИКАҐО, Ілл., 12. марта. — В неділю вночі кілька стейтів Середнього Заходу і Півдня навістила така страшна буря, що спричинила смерть 35 осіб, тяжке покаліченнє 90 осіб, і шкоди на міліони долярів.

Ся буря обняла головно стейти Кентакі і Тенессі, але засягнула теж і стейти Іллиной, Висконсин, Огайо, Миссиссиппі й Аркенсо.

Потерпіли також і зелізниці, телеґрафи й телефони.

Полудне має більші шкоди від Заходу.

ДІВЧИНА ТРИ ТИЖНІ ДУРИЛА ЛІКАРІВ, ЩО ВОНА ТЯЖКО ХОРА

ЕСКАНАБА, Миш., 12. марта. — Тутешня дівчина Евелін Лайонс дурила три тижні лікарів, що вона тяжко хора і має незвичайну горячку. Лікарі міряли її горячку під пахами і в устах і завсіди горячка пересягала 114 степенів Фаренгайта.

Щойно аж спроваджено специялістів з Шикаґо, вони відкрили, що дівчина здорова, а тільки обдурювала лікарів. Вона клала ґумову торбинку з горячою водою під паху, коли лікар давав там термометер, а відтак зручно закашлювалась і підчас кашлю передавала сю торбинку в уста і в устах теж викликала надмірну теплоту.

Специялісти перешукали постіль і найшли під подушкою малу ґумову торбинку з горячою водою, а під матерацом другу велику ґумову торбу, відки вона набирала горячої води до малої торбинки.

Справою горячки сеї дівчини займалася преса в цілих Злучених Державах, яка тепер признає, що се небувалий спосіб обдурення лікарів.

ЧІЧЕРІН ІДЕ ДО БЕРЛІНА

БЕРЛІН, 28. лютого. — Тутешня преса повідомляє, що з приводу заострення положення в Рурщині, советський уряд порішив вислати Чічеріна до Берліна і навязати тісні звязки з німецьким урядом. Договір з Рапалльо набирає значіння. Совети мають намір допомогти Німеччині активно в справі Рурщини.

Большевицька урядова газета „Ізвестия" пишуть, що комуністична партія вислала до Рурщини 100,000 рублів в золоті на допомогу для страйкуючих робітників і на боротьбу з Французами.

РАКОВСЬКИЙ ПРО РУРЩИНУ

ЛЬВІВ, 14. лютого. — Харківська преса доносить, що голова ради народніх комісарів „радянської" України Раковський у прилюдній бесіді заявив, що акція німецького народу проти окупації Рурщини йде по лінії бажань советської політики, і що політика Франції напевно доведе до війни і революції, якої бажає червона армія.

ПОЛЬСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ ПРИЇХАЛА ДО ПАРИЖА ДОМАГАТИСЬ ВІД АЛІЯНТІВ ПРИЗНАННЯ ЇЙ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

ПАРИЖ, 12. марта. — Сюди приїхала польська делєґація з Варшави, яка домагається, щоби аліянтська Конференція Амбасадорів в Парижі признала її східні границі, які їй признали московські большевики в мировому договорі в Ризі дня 18-ого марта, 1921, а разом з тим і Східну Галичину за складову часть Польщі.

Польська делєґація заявляє, що се уможливить привернення мира (?!!) у Східній Европі і дасть їй змогу затягнути позичку в сумі 1 біліона франків на введенне нових польських гроший.

Велика Британія, як кажуть, сьому противиться, бо вона не хотіла би, аби нафтові поля у Східній Галичині перейшли в польські руки а відтак у французькі. Франція, хотяй приязно ставиться до Польщі, боїться признати їй риську границю, бо жахається, що се може спричинити російсько-польську війну в недалекій будучині.

Найблизші дні покажуть, як Конференція Амбасадорів поставиться до польського домагання.

ФРАНЦУСЬКИЙ НАЇЗД НА НІМЕЦЬКУ ЗЕМЛЮ СТАЄТЬСЯ ЩОРАЗ БІЛЬШЕ КРОВАВИЙ

РЕКЛІНҐГАВЗЕН, Німеччина, 12. марта. — В місті Реклінґгавзен і в околиці останньої ночі були неспокої і перепалки між Німцями і французькими жовнірами.

В сих перепалках згинуло вісім Німців. Французькі жовніри стріляли до товпи безоружних цивільних горожан.

Також були неспокої і сутички в городі Дортмунд. Там ранено тільки трох Німців і одного французького жовніра.

Ізза тих неспокоїв французька окупаційна влада оголосила в окрузі Реклінґгавлен стан облоги.

До города Бір, де Німці вбили одного французького офіцира і одного урядовця, французька окупаційна влада вислала нові частини свого війска. Там тепер панує серед громадянства сильне розхвильованне умів.

ФРАНЦІЯ І БЕЛЬҐІЯ КАЖУТЬ, ЩО НЕ СПІШАТЬСЯ ПОКИДАТИ НІМЕЧЧИНУ

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 12. марта. — Тут відбулась нарада французького премієра Пуанкаре з бельґійським премієром Тені у справі рурської ситуації.

По нараді оба вони заявили, що Франція і Бельґія мажуть забирати свої окупаційні війска з Німеччини тільки постепенно, в міру, як Німеччина буде виповняти свої зобовязання про „воєнні відшкодовання" для аліянтів.

АНҐЛІЯ ЗМЕНЬШУЄ ВІЙСКОВИЙ БУДЖЕТ О $50,000,000

ЛОНДОН, 12. марта. — Нині подано до відома буджет на удержанне британської армії в новому фіскальному (скарбовому) році (1923—1924).

Сей буджет виносить всего 52 міліони фунтів стерлінґів.

Останній буджет виносив 62,300,000 фунтів стерлинґів, значить, британське правительство зменьшило тепер видаток на війско більше як о 10 міліонів фунтів стерлинґів, або біля 50 міліонів долярів.

БРИТАНЦІ УВЯЗНИЛИ В АНҐЛІЇ 300 ІРЛЯНДСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ І ВІДСТАВИЛИ ЇХ ДО ІРЛЯНДІЇ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 12. марта. — Нині висадили тут англійські воєнні кораблі 300 вязнів, яких привезли з Анґлії і Шотляндії. Се ірляндські повстанці, яких там зловлено і відставлено кораблями до Ірляндії. Їх заведено до тюрми на Мавнтджой.

Ся подія викликала велику сензацію в Даблині, бо се була несподіванка. Ніхто в місті кромі кількох осіб про се не знав.

ІРЛЯНДСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ В АНҐЛІЇ УВЯЗНЕНО НА ДОМАГАННЄ ІРЛЯНДСЬКОЇ ВЛАДИ

ЛОНДОН, 12. марта. — Міністер Бриджмен заявив нині в палаті громад (парляменті), що арештованне 300 ірляндських повстанців в Анґлії і Шотляндії запорджено на домаганнє ірляндського правительства.

Сі повстанці прибули до Анґлії з Ірляндії, щоб відсі підсичувати повстанне в Ірляндії, а також і в Анґлії приготовляли акти насили. Вони, заявив він, будуть під судом ірляндської влади.

ПОМЕР СЛАВНИЙ НІМЕЦЬКИЙ МОРЯК

БРАВНШВАЙҐ, Німеччина, 12. марта. — Вчера помер тут капітан німецького воєнного корабля „Емден", Кароль фон Міллер, котрий вславився великими подвигами на морях з початком світової війни.

Він затопив воєнних і торговельних кораблів місткости 74,000 тон, без страти в людях. Поводився він завсіди згідно з законними приписами морської війни.

Покійний прожив 50 літ.

МІСІЯ ПРЕЗИДЕНТА ПЕТРУШЕВИЧА В МОСКВІ

ВІДЕНЬ, 28. лютого. — В тутешніх поінформованих кругах заявляють, що місія Правительства Президента Петрушевича, яка приїхала до Москви в особах д-ра Ернеста Т. Брайтера і отамана Івана Коссака, має також на меті занятись долею галицьких Українців, котрі живуть яко збігці на Україні і в Московщині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ХОТЯТЬ „ФЕДЕРАЦІЇ".

Польські ґазети в Европі і в Америці зачали від недавнього часу писати про „федерацію" Польщі, України і Литви.

Польські політики хотіли би злучити три народи, але в той спосіб, аби Поляки в тій „спілці" були ґаздами, а Українці і Литовці слугами.

Колись вони таку „спілку" називали „унією", нині час „федерацій", отже називають „федерацією".

Вони кличуть до Українців і Литовців, аби приступали до такої „федерації", а рівночасно нападають на їх краї і нападених ножем і мечем тягнуть у свою трикляту „федерцію". Цілком як було в 1569 році з так званою „Люблинською унією". Там насильство, розбій і неволю названо „унією", а тепер те-саме названо би „федерацією".

Розуміється, що ані Українці ані Литовці навіть думки не припустять до себе про допустимість подібного злочину.

Якби вони колинебудь думали про якунебудь федерацію, то хиба з Білорусинами — ПРОТИ Польщі, але ніколи з Польщею.

Вже досить мають Українці і Литовці науки від Польщі протягом 600 літ, а зокрема за останні роки, аби стерегтись усякої з нею „федерації". Вже Польща ніколи не здурить своєю „федерацією" ані Українці ані Литовців.

Одиниці-слабодухи, котрі пропаґують „федерацію" в польській тюрмі народів, не мають голосу серед українського і литовського народу.

Українці і Литовці мають і все мати-муть одну відповідь Польщі:—

— Руки проч! З кровавими катами і злочинцями НІКОЛИ не хочемо ані не будемо мати НІЧОГО СПІЛЬНОГО. Нашою метою наша повна незалежність, а під Польщею не хочемо оставити ані не оставимо навіть найменьшого кусника нашої землі!

Се є заповітом історії для українського і литовського народу. Вони сьому заповітови вірні. І при ньому усе витривають. Всякі польські заходи проти сього заповіту даремні.

БЕЗ ОПЕРАЦІЇ НЕ ОБІЙДЕТЬСЯ.

Лондонський Таймс (у виданню з 4-ого січня 1923) у статті про польську політику м. і. писав так:

Колись українські нарікання принесуть овочі і ПОЛЯКИ СТРАТЯТЬ СХІДНУ ГАЛИЧИНУ. Вони не мають ані сили ані політичного розуму, відірвати її тепер безболізно від себе, пожертвувати своїх земляків по своїх маєтках і по містах і вірити, що звязки торговельні і традиція запевнять їм вплив над нею. Поляки роблять дві великі помилки, які разом взяті, творять парадокс (парадокс—гадка, яка противорічить загальному розумінню). Вони думають, що коли десь збереться разом двох або трох Поляків, то там є Польща. Відтак вони ідуть далі і твердять, що в Польщі кождий чоловік мусить бути Поляком. Скорше чи пізнійше Росія схоче зревідувати свої західні кордони, а тоді Українці Східної Галичини будуть могти причинитись дещо до дискусії.

Богато правди сказано про польське гістеригне будованне „історичної" Польщі на чужих землях.

Поляки намагаються БУДУВАТИ на сусідніх землях, українських, білоруських і литовських, се, що там найбільше ненависне й осточортіле, себто — Польщу.

Будованнем зненавидженої Польщі у сусідів Поляки рівночасно БУДУЮТЬ тим собі твердині ненависти, а тимсамим РУЙНУЮТЬ основи не тільки тої „великої" „історичної" Польщі, але навіть і тої малої Польщі, в межах етноґрафічних, неоспоримо польських, як бувало деклямував Вилсон.

Бо така Польща при першій попутній нагоді розвалиться, скорше і красше ніж „історична" Польща з 1772-ого року або царська Росія з 1917-ого року. Бо в 1772-ому році для розвалу Польщі працювали крім самої Польщі ще тільки сусідні держави, а тепер в додатку і свідомі народи в нібито „границях" Польщі. Вони, ті нападені народи на думку Поляків — часть Польщі, а вони найбільші вороги Польщі. Зноваж царська Росія впала головно через внутрішній невільницький лад, та Польща і сей „лад" має кромі згаданих вже чинників, на яких вулкан, званий „Польщею", вижидає недалекої слушної хвилі.

По упадку „великої", „історичної" Польщі прийде також упадок, а в кождому разі велика руїна навіть і тої малої етноґрафічної Польщі. Передівсім ізза пімсти освободжених народів з польської тюрми, а далі ізза того, що Польща вжила всіх своїх сил на будованнє „великої" Польщі поза межами Польщі, а саму себе занедбала. Вона стратила всі свої і так слабі сили на екстензивну господарку (обчислену на великий простір), а через те занедбала інтензивну господарку (обчислену на розумну працю і всестороннє використаннє на малому просторі), а по упадку „великої" Польщі останеться вона без загосподарення, занедбана і покинута.

Як така Польща тоді перебуде крізу, або як загалом удержиться, се питаннє, яке тепер польських патріотів не обходить, але яке їм ще добре дасться в знатте.

А покищо світ мусить знати одно, що „Поляк мудрий аж по шкоді", отже треба приготовити йому аж шкоду, щоб навчити його розуму. Чим вміє, тим заплатить за науку, але інакшого виходу ані способу ратунку нема.

Аж треба буде ще одну операцію на Польщі відбути, щоб вона прийшла трохи до здорового розуму.

ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ ВОЛИНІ, ХОЛМЩИНИ Й ПІДЛЯША В ПОЛЬСКІМ СОЙМІ.

(Від власного кореспондента).

При виборах до польського сойму українські землі, які знаходяться під окупацією Польщі, поділилися на дві ґрупи.

Галичина, стоячи на тім, що на основі міжнародного права вона є окремою державною територією під суверенністю головних держав антанти, а не частю польської держави, **рішила не брати участи в виборах до польського сойму.**

Волинь, Холмщина й Підляше, себто ті українські землі, які дісталися під Польщу на основі рижського договору, **взяли участь у виборах до польського сойму** і перевели їх з успіхом, вибираючи цілий ряд українських послів до польського сойму й сенату.

Для сього становища Волині. Холмщини й Підляша були міродатні отсі міркування: потреба числитися з фактичною приналежністю сих земель до Польщі на основі рижського договору, політичне значіннє українського представництва сих земель в польськім соймі, в кінці міркуваннє, що при низькім ступні національної свідомости населення сих земель лекше буде перевести з успіхом вибори, бо виборча аґітація дає нагоду підняти національну свідомість, ніж успішний бойкот виборів.

Зазначити треба, що се неоднакове становище з одного боку Галичини з другого Волині. Холмщини й Підляше зовсім не означувало якогось розлому між українським громадянством. Одні і другі признали собі взаїмно право заняти таке становище, яке диктує їм їх розуміннє інтересу їх земель. Одні і другі спільно раділи як успіхом бойкоту виборів у Галичині, так українською виборчою побідою на Волині. Холмщині й Підляшу.

Так українські посли Волині, Холмщини й Підляша засіли в польськім соймі. щоб використати його як трибуну для боротьби з польським завоюваннем українських земель.

Погляньмо, як вони розуміли і сповняли свою задачу.

Прийшло перше засіданнє сойму й сенату й перший акт посольської діяльности: зложеннє польської присяги.

Українські посли в соймі й сенаті заманіфестували себе при сім акті так, що перший з них, викликаний до присяги, зложив її українською мовою. а — очевидно, при польських окликах протесту проти вживання української мови в польськім соймі. Всі инші складали присягу польською мовою.

Чи при сім акті українські посли зробили все, що повинні були зробити?.— **Ні!**

В австрійськім парляменті чеські посли використовували акт посольської присяги, щоби зложити т. зв. державно-правне застереженнє, в якім вони заявляли, що хоч формально присягають на австрійську конституцію, одначе в дійсности стоять на становищи державної окремішности земель чеської корони. Се державно-правне застереженнє складали Чехи при отворенню кождого нового парляменту, незалежно від того, яка була їх політична тактика в дану хвилю; складали його й тоді, коли сиділи на міністерських лавках як австрійські міністри.

Думаю, що власне перед зложеннем посольської присяги українські посли повинні були зложити таке державно-правне застереженнє й означити в нім своє становище, як представників українських земель до польської конституції.

Не знаю, на скільки при самоволі, якою відзначається президент польського сойму, зложити таке державно-правне застереженнє було би можливо. **Але вже сама** проба зложити його була би **політичною** маніфестацією українського становища.

Сеї проби не зроблено і державно-правну заяву в імени Волині Холмщини і Підляша зложено аж устами посла Підгірського при дебаті над політичним викладом президента міністрів Сікорського.

Та не тільки не використано акту посольської присяги для зложення державно-правної заяви, але навіть не використано її для оборони прав української мови.

Як уже згадано, тільки перший з викликаних українських послів у соймі й сенаті зложив посольську присягу по українськи, а всі инші по польськи.

А повинні були всі присягати по українськи! Нехайби польські посли протестували! Нехайби президія уневажнила присягу, зложену по українськи! Нехайби на сій основі уневажнено мандати українських послів! Все те була би політична маніфестація, яка звернула би на себе увагу цілого світа.

Замість усего того українські посли ввійшли до польського сойму незамітно, як льояльні громадяни польської держави.

А дальша їх тактика?

Вернімся знов до Чехів, які довгі роки бойкотували австрійський парлямент. Являлися в нім, складали свою державно-правну заяву й не брали участи в дальших його працях.

Далі парляментарний досвід знає тактику **принціпіяльної опозиції,** яка поборює кожде правительство, без огляду на його політичну закраску, доки не будуть сповнені основи її політичної програми.

Українські посли стали на становищи фактичного признання часової приналежности Волині, Холмщини й Підляша до польської держави, домагаючися **автономії сих земель** на час їх приналежности до Польщі.

Се — їх принціпіяльне становище, Відповідно до сього могли вони заняти в польськім соймі становище принципіяльної опозиції до кождого польського правительства аж до часу, доки не буде сповнене їх основне домаганнє автономії.

Ставляючи домаганнє автономії як основне домаганнє на час приналежности згаданих українських земель до Польщі, українські посли поставили ряд домагань, які можна сповнити кождої хвилі, не ждучи на здійсненнє автономії. Се — домагання прав української мови в школі, в державній адміністрації, в суді.

Ставляючи сі домагання, українські посли могли стати на тім, що доти будуть поборювати кожде польське правительство, доки бодай сі домагання не будуть сповнені.

Одначе навіть на сей найнизший ступінь принціпіяльної опозиції українські посли не здобулися.

Замість того їх політика робить враженнє політики групи, яка торгується з правительством за дрібниці і готови кождої хвилі його підперти.

Ось перший український політичний виступ:

Посол Підгірський забирає голос підчас дебати над заявою президента міністрів Сікорського, складає державно-правну заяву, малює яркими красками поневоленнє українських земель Польщею, — а після всіх сих слів українські посли своїм голосуваннем **висловляють довіре кабінетови Сікорського.**

Чому? Бо — як доносить львівський „Громадський Вістник" — Сікорський запевнив голову українського клюбу Васильчука, що на скільки се буде залежати від нього, він буде старатися завести в школі, в адміністрації й суді українську мову. З сього донесення виходить, що Сікорський навіть до нічого не обовязався в імени кабінету а тільки дав особисту обіцянку, яка до нічого не обовязує, бо він все зможе закритися тим, що він тільки обіцяв старатися зробити, що зможе.

І за таку полову українські посли висловляють кабінетови Сікорського довіре, значить, заявляють перед Польщею і світом, що вони вдоволені з кабінету Сікорського!

Инші голосування українських послів роблять враженнє припадковости. Раз голосують **за,** другий раз **проти,** — без якоїсь одної основної політичної лінії.

При тім говорять польськи (очевидно на скільки се їм вдається при малім знанню польської мови), замість обстоювати право промовляти в соймі українською мовою, хочби за те їх позбавили голосу або навіть викинули з сойму!

Словом — пресумний образ найдешевшого опортунізму.

І то тоді, коли Польща дрожить зі страху перед втратою українських земель, яких їм — крім рижського договору — ніякий міжнародній акт не признав!

В таких обставинах можна уявити собі, яке враженнє викликало би в світі кожда українська демонстрація в соймі, як сей польський страх ріс би!

А так Поляки можуть показати на українських послів як на взірець польських громадян української народности. Адже вони виступають тільки проти окремих надужить місцевої адміністрації, а не проби Польщі як держави і навіть не проти теперішнього польського правительства.

Очевидно, причиною сеї політики українських послів є не зла воля, а **політична ілюзія,** ніби то їм такою політикою вдасться узискати облекшеннє польського ярма. Одним з елементів тої політичної ілюзії є також віра, що „лівий" польський кабінет є ліпший від „правого" і тому треба підпирати кабінет Сікорського.

На сю політичну ілюзію нема иншої ради, як тільки ждати, аж вона розібється о тверду дійсність. А Польща о се швидко постарається.

Зрештою є вже деякі познаки, що ілюзія розбивається. Посол Марко Луцкевич уже виступив з Українського Клюбу, не годячися на його опортуністичну тактику.

Що-ж, коли наші брати по той бік Збруча не вірять нашому галицькому досвідови, то мусять на власній шкірі переконатися, що таке Польща.

А тоді прийде час на **один боевий фронт** всіх українських земель, які знаходяться під польською окупацією.

Бажалося би, щоб сей час прийшов як найсвидше!

Прага, 15. лютого 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

Клим Поліщук.

ОСТАННЄ.

Останній раз замаяли знамена,
Останній раз збудився крик землі,
Останній раз повстала міць шалена,
Останній зойк розлігся по ріллі...

Останній раз!—Завили тужно дзвони,
В німих хатах тривожно чуда ждуть.—
А на дворі прощання й похорони,
А на дворі живі на смерть ідуть...

Останній раз ударив грім майовий,
Останній раз засяло сонце з хмар,
Останній стон—могутній клич бойовий
Останній жаль—оплаканий ряд мар...

Минуть часи борні і катувань,
Як вітер той, всі гасла проминуть,
Тоді прийде огнистий біль шукань,
Але серця дороги незнайдуть!...

З КРАЮ.

Польські „рицерже" бють українських жінок.

Рогатин, 27, І, 1923.

Дорога моя Родино!

Дякую вам щиро за ваш лист і за присланнє часописів з Америки. Знаю менше-більше, яке Ваше хиття, бо я була 5 літ в Ню Йорку. Треба працювати, але бодай чоловік знає за що. Я нарікаю дуже на свою судьбу, що ми сюди приїхали. Війна привела нас до великого упадку, бо в сторонах мого мужа спалили нам наші забудовання, котрі я не маю ніякої змоги відбудовати. Мій муж є кушніром а в Рогатині на кушнірство нема попиту. В його сторонах іде робота та біда що хати нема.

Жалую дуже за Америков, бо війні кінця не видко. Гноблять нас страшенно і не годен дітий вивести на люди. Переслідують, недопускають до нічого, а там хоть би діти могли собі все лекше щось заробити та жити якось в світі. Ви навіть не рушайтесь тепер, бо спокою нема; дорожня страшенна. Друть шкіру з людий. От тепер вже наші Українці мусять іти до війска **від 18 до 42 роки,** і я дуже грвзуся, бо як мого мужа візьмуть то тогди певно пропаду. За Австрії фасували гроші, можна було купити де що таньше, а тепер не так. Їх заберуть і повиморюють на смерть, а ту така дорожня, що годі описати. З рогатинського повіту пішло укр. хлопців до 800. Де не хотять іти, **то бють і рабують що упаде під руки.** От у вас, вдома, перед самим Йорданом впали за Гриньком що ще ся не мельдував — забрали горячий хліб з печи, з пів кірця муки житної, а найгірше це, що пішли до хліва, вивели ялівку майже трирічну і зарізали. **Маруня дуже не давала, то ще і її били.** Я вам кажу правду, що не знаю чому то так, але віpте, що **наш нарід не хотів передше чути про Україну.** Одні викуплялися пшеницею, другі ховалися. Одні фірами возили магазини до дому а одні поутікали, що декотрих і до нині нема. Пішли за кордон і ніяк їм вернути. **А тепер слухай Поляка, і іди боронити Польщі, щоб Поляки мали де жити та по хлопови їздити.**

З Рогатина вже богато відіхало. Гринько ще вдома, але має іти. **В Тернополи укр. рекрути побили жандармів і уланів, а самі утікли за границю.** Але кого злапають, то смерть чекає. **1922 року дуже богато наших молодих героїв розстріляно** і богато сидять по тюрмах. Підчас голосування всі казні були заповнені Українцями!

Даруйте мої дорогі, що я так богато розписалась до Вас, бо я знаю що і Ви раді щось довідатись зі старого краю. Я дуже малого здоровля, та працюю досить тяжко. Ночами нераз сиджу та сліпаю над шиттем для своїх дітий, а однак, коли прийшли ґазети то усі прочитала, щоб троха розірватись та забути за своє горе. Гризота всіляка і недостаток укорочує моє здоровле. Я отримала від Вас вчера „Свободу" за що Вас дуже а дуже дякую.

На тім кінчу сих пару слів, бо хочу читати і свому мужови післати. Я знаю, що він так само буде дуже вдячний, коли скажу, хто мені прислав ґазети.

При спосібности прошу колись до мене відписати, а о ґазету як буде спромога то також прошу колись ще вислати.

Здоровлю Вас щиро і Вашу дорогу Жену і цілую діточки Ваші.

Марія ......

Кривки, пов. Тернопіль.

Дорогі!

Може вам за прикро буде, що я так докучаю вам моїми листами, але даруйте.

Подаю вам до відома і ви подайте загалови, що ся у нас діє. От Поляки чуда виробляють над нашим бідним, хлопським народом, без виїмку чи то Українець чи латинського обряду. Забрали їх до „пшеґльонду", по давньому до асентерунку і позабирали усіх. Єсть навіть один з одним оком! Той „пшеґльонд" відбувався в грудни в році 1922 і зараз в січни їх зачали забирати і котрого асентерували то написали на поволанці яко „охотнік". Декотрі запротестували і не хотіли іти, сказали їм; таж ми не є жадні охотники і ми не підем аж доки нас силою не заберете. Нехай світ довідаєся, яка єсть ваша република. Ну і як думаєте? Купчинці і Денисів не хотіли йти, то впакували до тих сіл війско (хоть що правда то не є жадне війско а радше зволоч) і зачали їх добре бити. Збіже забирали на вози і худобу, а тих хлопців ловили. І що одні добре наїдяться, наберуть всього, а вже другі приходять і знова то саме. Вже нині не розбирають, а кажуть: Поляк чи Українець „вшистко єдно — кабани, к... сини" і т. д. Богато з наших хлопців утікає на Велику Україну; і так в Івавчи кількох хлопців утікло в ночи через границю. Довідолись з сусідного села, Сороцка, хлопці і хотіли собі зробити „драла", але шандарі довідались о тім і заступили їм дорогу. Тоді ті хлопці убили трох шандарів, а самі далі пішли. Котрі самі на перший поклик пішли, то мали зі собою взяти живність на 4 дні, тепле убраннє і т. д. Ой колиб ви зобачили, як ідуть на еґзецирку, то оден з ґвером російським, другий з австрійським, а третий з уланським карабіном. Оден в своїм шматю, другий нібито в їх, без шапок, іно в підшевці від якогось капелюха. Можна би цілі книги записати, але шкода паперу. Усьо показує, що Польща вже внедовзі скона.

(Далі приватне).

UKRAINIAN CHORUS ENTHRALLS AUDIENCE WITH RARE SINGING

Regarded by Many as Finest Effort of Its Kind Given in This City

THEATRE WELL FILLED

In the economy of things musical in this city there comes a time when something is the best and it remained for last evening to reach the climax, when the Ukrainian National Chorus appeared at the Lyric Theatre in a concert. Without any question it was the finest composite singing that has ever been heard on the Lyric stage. In the many years that the local music lovers have followed the course of musical events nothing has appeared to just come close to that what was heard last evening. It was the acme of effort, the quintessence of effect, and left a glorious memory.

Ukrainia is but a little section of Russia, of the Russians in many ways much apart, but it has developed two kinds of people, fighters and singers. From this small nation—for so the treaty of Versaille says—a process of elimination was followed among the 1500 musical organizations there and those remaining were the singers at the Lyric. What a wonderful chorus they are! Once they sounded like an orchestra of muted strings, then like a whirlwind of sound, then soft and pleasing, their pianissimos as soft as the dew at dawn, sounds like a 'cello string floating softly over the plaintive strings of the violins in a Kreisler sonata, and then round and full like the diapason of a huge organ. It was marvelous. The hearers were spellbound, too full of emotion to give full vent to their feelings of admiration for the awe it inspired.

The chorus is made up of about fifteen female singers and nearly twice as many men, including four or those famous deep bassos whose low tones sound like the soft notes of a tuba. The singers started out on a lofty scale and never wavered to the end. Under the direction of Prof. Alexander Koshetz, who used his hands as a baton, the chorus sang two groups of Ukrainian folk-songs arranged by cultivated musicians, including Leontovich, Stetsenko, Lyssenko, and Koshetz himself. There are some exquisite tunes among them, notably the lullaby, in which a solo alto voice carried the melody to a humming accompaniment of the chorus. In fact, there was a tremendous amount of this humming accompaniment throughout the singing of the chorus. The soloist was M. Dimitrieva, whose voice was rich and warm. The sopranos, humming pianissimo, produced a tone of marvelous purity and of quality that is distinctly not that of the human voice, sounding quite unearthly. The tenors and baritones were fine and the bassos were splendid.

Prof. Koshetz has his singers absolutely under command. They produce every grade of dynamic force at his will and special effects—such as sforzandos—with impressive surety. Singing quietly—especially humming queitly, as they so often do—the effect, with the marvelous tuba-like basses providing a sustained foundation voice, is distinctly like that of an organ. It is chorus singing of the very highest standard.

The sound and gradations were those of a remarkable body of strings and wood winds. The dynamics were extraordinary. The sudden fortes struck like blows. The swells were like the heave of a deep sea. The diminishing chords at the end of some numbers were magical. The ysang with a finish and precision, a prefection of diction such as have never been heard here.

One special number stood out among the others because [illegible]lly splendid tenor voice of C. Leonidof. It was "Po[illegible] Koshetz himself. [illegible] like a heavenly voice, full and round and sweet, and it made such a tremendous hit that the number had to be repeated. It is merely a matter of superrogation to pick out any one particular number; for the high standard set at the first number was maintained throughout.

All the chorus members were clad in the picturesque and colorful national costumes. It was the 145th concert given in four months, and the singers were pretty tired. They are on their last stretch before the summer's rest. Three more concerts and then they close for a time, going to South America later in the summer.

(The Allentown Morning Call, March 10, 1923.)

З НАШОГО ТЕАТРУ.

(Лист з Галичини).

Якось воно в нас усе, — коли не передчасне, то несподіване. Ми все любимо перестрибувати „через голову." В кождому разі в нашій літературі й мистецтві взагалі, було-б досить важко знайти щось таке, що свідчило-би про т. зв. еволюційну послідовність. Література: вчора лірика Олеся, а сьогодня „футуризм „Семенка; малярство: на свіжих фарбах етнографічного Пимоненка свавільне „буяння" Анатолія Петрицького; театр: ще не зникла тінь Мартина Борулі, як зявився Цар Едіп і т. д. і т. и. Словом сказать, переживаемо добу революційних рухів, сміливих стемлінь та горячих бажань, а в тім недоцінюемо вартісного і переоцінюемо безвартісне, не помічаемо природного і захоплюемся штучним, не раз підносячи його над усе, геть „аж до „геніяльности," включно...

Отже, чи треба тут щось говорити про те, наскільки се не нормальне явище, що ми звертаючи увагу на сьогоднішне, вже не бачимо вчорашнього. Ще не так давно на сторінках львівського сотирично-гумористичного „Будяка" завлялися такі пророчисті карикатури на Мик. Садовського, як він блукаючи від провулка до провулка, шукае собі „дешевої харчівні." щоб „сяк-так" підкрипитися... І це було в той час, як у Львові майже не було ніякого театру!.. Та Садовський від цього не схилиться. Такі велитні, як він, взагалі не хиляться, але хиляться инші його побратими, що йшли його шляхом; вчилися в його, брали приклад з нього. Але чи приходило кому на думку згадати — де то наші давні улюбленці, як от Осиповичева, або Стечинська, які спалили на сцені українського театру все своє життя, як тепер палять його Бенцаль, Рубчак та инші, що хочуть прислужитися рідній культурі. Та, як видно, наше громадянство ще не є в силі вмістити в собі старе і прийняти нове. Адже-ж історично-побутова драма щойно починає розвиватися, так для чого-ж тоді ліпших із її представників, як от Софія Страдникова, або Ганна Борисоглібська, в оцінках сучасних „рецензентів" мають називати **„також"** артистками?...

Та не в сьому річ! Старі й чудні се розмови і не варто розводити їх. Коли-ж я згадав про се, то виключно для того, щоби звернути увагу на ненормальність сих рінеи.

Маю намір сказати декілько слів про тих, що добровільно стали „рабами національного обовязку". Це, властиво, послідовники Садовського. В Галичині їх доля була далеко гірша, ніж доля їх побратимів на Великій Україні, але, однак, вони створили дещо **своє**. Може воно не зовсім досконале, не зовсім виразне, але про них коли турбувався, як не тільки вони самі?...

В історії розвитку українського театру в Галичині постать високоталановитого і енергічного **Иосипа Стадника** стоїть на першому місці і вона не може бути не поміченою майбутнім історіком. До Стадника, галицький актор був щось середне між артистом і штукарем, бо весь тодішній репертуар галицького театру складався з двох, чи трьох десятків архаічних побутових п'ес, головним змістом яких був **гопак**, що не потребувало від актора ні особливих знань, ні необхідної інтелігенції... Стадник поширив і збогатив обмежено-скупий репертуар і створив тим інтелігентного актора, без чого неможливий розвиток театру, яко мистецтва. Аби віддати Стадникові належне, булоб необхідним сказати дещо про його діяльність і на Великій Україні, а також і в армії Української Народньої Републики, та на жаль, за браком місця, мусимо се відкласти до другого часу, а наразі хиба додамо, що Орденською Радою Третьої Залізної дивізії, котра підсю пору перебуває в польському таборі інтернованих у Каліші, постановлено нагородити його орденом „Залізного стрільця"... Цього досить, щоб зрозуміти, як його цінять на Великій Україні. — тій самій Україні, що дала Корпенка Карого, Саксаганського, Садовського, Заньковецьку, Кропивницького і Кошиця...

На сей раз хочемо згадати про иншу, другу після Стадника, талановиту і працьовиту силу галицького театру — **Василя Косака.**

Народився він 1886 р., у Чорткові, де спочатку вчився у місцевій виділовій школі, а пізнійше перейшов до учит. семинарії. В 1903 р., з ним „трапилася пригода", як то траплялося з богатьома иншими. Попавши випадково до театру під дирекцією Губчака, завдяки своїй музичній розвиненности й прекрасному „високому" баритонові відразу стае цінним членом артистичної дружини. В 1905 р., переходить до театру М. К. Садовського, який тоді перебував у Галичині, а в слідуючому (1906) році входить в склад трупи театру „Бесіди" у Львові під дирекцією Стадника, де виступає в співочих ролях. Тут він особливо яскраво виявив свій артистичний талант в таких операх, як „Фавст" (виконував ролю Фавста) „Галька" (Антось), „Жидівка" (Еліязор), „Евгеній Онегін" (Ленський), „Правіята" (Альфред), „Кармен" (Дон Хосе) „Різдвяна Ніч" (Сулейман) „Продана Наречення" (Янко) „Кавалерія" Масканіо (Турідо) „Казки Гофмана" (Гофман) і оперетах: „Циганський Барон" (Барон), „Циганська Любов" (Йощі) і т. д.

Перед війною у 1914 році дирекцію театру взяв Роман Сірецький і між театральною дружиною виникло розгладдя, в якому Косак не бажав плутатися, а тому зажадав собі відпочинку. Та сей „відпочинок" скінчився тим, що війна й московська інвазія заставили його знову взятися за працю. Театр у той час розсипався, окремі спектаклі були заборонені і В Косак утворив ще з одною людиною (спілником) т. зв. „Легкий Театр", репертуар якого складався з оперетох і українських пісень. Однак, навіть і це не могло довго істнувати, бо тодішній московський комендант залоги м. Львова рішучо забороніи якіб-то не було українські вистави. Спроба добитися дозволу скінчилася тим, що спільник Косака був арештований і посаджений до кримінлу, а він сам мусів замаскуватися легковажним „мініятурним" театриком „Касіно ді Паріс," виступаючи там зі своїм власним репертуаром, з українських пісень.

В 1915 р., коли Львів знову перейшов до рук австрійської влади, він негайно береться за організацію театру „Бесіди," при чому адміністраційний заряд „Бесіди" обіцював навіть 800 кор., субвенції. Справа була вже налагоджена цілком добре, але мусів зоставити все і йти до війска. Зголосившись до війска, був на якийсь час приділений до Львівської станиці Січ Стрільців, де мав змогу працювати далі над організацією театру.

В 1916 р., він дістає концесію і утворює свій власний театр. на предложення „Бесіди," він обіймає дирекцію її театру і без усякої матеріяльної підтримки з боку „Бесіди", тримається так власними силами аж до 1918 року, при чому цілковито підлягае її контролю, що тільки шкодило самій справі.

З 1918 р., і аж до 1921 року він переноситься на Покуття, де обірає місцем сталого осідку Коломию. З'організувавши свою трупу, в склад якої входили такі жіночі артистичні сили, як Осиповичева, Якова, Косакова, Лопатинська, Когмариківна та Чірнякова, а з мужських — Рубчак, Шеремета, Ніжанківський, Сорона та Арнос. Помимо того, на гостинних виступах бували: М. Садовський і Стадникова.

Репертуар складався, помимо історично-побутової драми, т. зв., п'ес „сальонових", опери й оперети.

Ставилися з особливим поспіхом „Катерина," „Галка," „Запорожець за Дунаем" і бог.. инших.

В осени 1921 р., коли відбувалася реорганізація Львівського театру „Беседа" під режисурою О. Загарова, — В. Косакові було запропоновано обняти дирекцію театру „Беседи" на провінції, що однак не мало поспіху з тих причин, що поза пропозіцією й умовою, адміністрацією львівського театру в сій справі нічого не було зроблено і самі члени артистичної дружини театру Косака зажадали постановки всієї справи на самостійну стопу.

На протязі всієї зими 1921-22 р. театр Косака продовжував свою працю не з меншим успіхом, як то було до того, але весною 1922 року з причин перевтоми, а рівно-ж і з неможливих сучасних умовин ширшої публичної праці, в чому польські „можновладці" легко добачають „політичну пропаганду" розпустив свою трупу з тим, щоби при першій нагоді стягти її знову в одне ціле.

З осени 1922 року Косак наново став стягати свою трупу з метою артистичної подоржі по славянських землях, передовсім — Сербії, Болгарії та Чехії, аби ознайомити їх з українським театральним мистецтвом. В склад трупи ввійшло досить відомих артистичних сил, на які цілком можна було надіятися, але вже під час самої підготовчої праці до виїзду, виникла така сила „урядових" перешкод, що прийшлося відмовитися від цього заміру і зупинитися на цілком иншому. — Посідаючи богату гардеробу, маючи власного декоратора (артист-маляр Павлишин) а також заручившись згодою добірних артистичних сил, В. Косак гадає весною с. р., виїхати до Злучених Держав Північної Америки й Канади, щоби дати там ряд своїх вистав, особливо — в більших центрах української еміграції.

Беручи на увагу всю минулу діяльність В. Косака, яко директора і артиста українського театру, сподіємося, що й там, за „Великим Ставом", він знайде собі належне признання.

Львів, 28. січня 1923.

К. Л—вич.

КІЛЬКО ЗЛОЖИЛИ ПООДИНОКІ ГРОМАДИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ

Від 1. вересня 1922 р. до 9. марта 1923 р.

	Тепер на	Попередно
1. Detroit (Hamtramck), Mich. ....1776.50; Detroit, Mich. 1158.75	$2935.25	$5155
2. Philadelphia, Pa.	2143.31	6385
3. New York, N. Y.	2032.90	9565
4. Chicago, Ill.	1975.50	10.525
5. Cleveland, O.	1584.00	3415
6. Woonsocket, R. I.	781.50	2920
7. Newark, N. J.	679.64	3330
8. Jersey City, N. J.	579.00	4029
9. Elizabeth, N. J.	505.00	4029
9. Elizabeth, N. J.	505.00	1785
10. Wilkes-Barre, Pa.	483.31	795
11. Yonkers, N. Y.	481.25	1020
12. Brooklyn, N. Y.	468.00	2155
13. Chester, Pa.	439.61	1387
14. Passaic, N. J.	440.00	1317
15. Auburn, N. Y.	415.00	655
16. Minneapolis, Minn.	412.00	1130
17. Ambridge, Pa.	378.53	450
18. Centralia, Pa.	324.00	710
19. Baltimore, Curtis Bay, Mw.	304.32	1250
20. Carnegie, Pa.	295.00	1505
21. Pittsburgh, Pa.	282.63	1270
22. Northampton, Pa.	262.60	285
23. Syracuse, N. Y.	239.75	2085
24. Allentown, Pa.	239.02	880
25. N. S. Pittsburgh, Pa.	224.00	1000
26. Trenton, N. J.	224.00	480
27. Perth Amboy, N. J.	217.00	1240
28. Buffalo, N. Y.	209.15	1451
29. McKees Rocks, Pa.	203.05	540
30. Martford, Conn.	200.00	145
31. Pittsfield, Mass.	174.45	420
32. Scranton, Pa.	171.00	1551
33. Bayonne, N. J.	170.64	1260
34. McKeesport, Pa.	165.71	630
35. Hazleton, Pa.	163.00	270
36. New Kensington-Arnold, Pa.	156.16	260
37. Frankford, Pa.	152.00	320
38. Wheeling, W. Va.	150.00	205
39. Wilmington, Del.	148.15	750
40. Rochester, N. Y.	147.50	1190
41. Bridgeport, Conn.	138.35	275
42. Manchester, N. H.	137.00	425
43. Cohoes, N. Y.	131.40	405
44. Boston, Mass.	131.32	715
45. W. Pullman, Ill.	129.25	...
46. Shamokin, Pa.	123.62	1000
47. St. Louis, Mo.	115.25	510
48. Keiser, Pa.	110.00	...
49. Utica, N. Y.	107.30	325
50. Manville, R. I.	101.00	867
51. New Haven, Conn.	100.20	1030
52. Milwaukee, Wisc.	100.00	220
53. Jamaica, N. Y.	96.00	355
54. Carteret, N. J.	95.50	140
55. McAdoo, Pa.	89.50	350
56. Olyphant, Pa.	85.00	450
57. Lancaster, N. Y.	80.25	245
58. Spring Valley, N. Y.	80.00	135
59. Woodlawn, Pa.	77.75	25
60. Elmira, N. Y.	75.50	265
61. Little Falls, N. Y.	75.00	620
62. Nanty Glo, Pa.	75.00	20
63. Amsterdam, N. Y.	72.86	697
64. Bethlehem, Pa.	72.00	140
65. Stapleton, N. Y.	70.00	275
66. St. Joseph, Mo.	68.80	590
67. Rhone Sta., Hanover, Pa.	67.36	405
68. Ramey, Pa.	65.65	175
69. Tams, W. Va.	62.15	200
70. Bridgeport, Pa.	62.00	340
71. Youngstown, O.	60.50	1025
72. Rossford, O.	57.00	275
73. Shenandoah, Pa.	57.00	466
74. Kent, Pa.	56.50	...
75. Butler, Pa.	56.26	680
76. Akron, O.	56.00	...
77. Titusville, Pa.	55.50	100
78. Yorkville, O.	53.50	225
79. Erie, Pa.	53.00	95
80. Donora, Pa.	50.00	...
81. Herkimer, N. Y.	50.00	130
82. Edwardsville, Pa.	46.14	...
83. Glastonbury, Conn.	46.00	180
84. Houston, Texas	45.00	100
85. Watervliet, N. Y.	43.57	165
86. Meriden, Conn.	43.00	...
87. Peoria, Ill.	42.00	115
88. Lorain, O.	41.25	75
89. Johnstown, Pa.	40.00	50
90. N. Tonowanda, N. Y.	40.00	125
91. Palmerton, Pa.	40.00	140
92. Slickville, Pa.	40.00	30
93. Millville, N. J.	38.50	215
94. Gary, Ind.	36.75	90
95. Monessen, Pa.	35.67	400
96. Bakerton, Pa.	35.00	500
97. Canonsburg, Pa.	35.00	102
98. Bairdford, Pa.	34.37	35
99. Niagara Falls, N. Y.	31.86	45
100. Barnesboro, Pa.	30.00	25
101. Powers, W. Va.	30.00	...
101. Powers, W. Va.	30.00	...
102. Sanquoit, N. Y.	30.00	150
103. Smith Mill, Pa.	30.00	30
104. Toledo, O.	29.50	80
105. Braddock, Pa.	29.00	195
106. Zanesville, O.	28.00	40.80
107. New Elexandria, Pa.	27.36	...
108. Hornell, N. Y.	27.25	...
109. Coatesville, Pa.	27.00	10
110. New Britain, Conn.	27.00	105
111. Woodhaven, N. Y.	27.00	305
112. Rankin, Pa.	26.50	...
113. East St. Louis, Ill.	26.40	135
114. Ludlow, Pa.	26.00	160
115. Seymour, Conn.	25.25	10
116. Granville, N. Y.	25.00	115
117. Racine, Wisc.	25.00	205

	Фонд	на Позичку
118. Paterson, N. J.	23.50	195
119. Ludlow, Mass.	21.50	35
120. Camden, N. J.	21.36	70
121. Ford City, Pa.	21.00	280
122. Osage, Iowa	20.00	...
123. Sanborn, N. Y.	20.00	100
124. Toronto, Ont., Canada	20.00	5
125. Washington, D. C.	20.00	220
126. Astoria, N. Y.	21.00	135
127. Stamford, Conn.	19.00	195
128. Desloge, Mo.	18.85	275
129. Ansonia, Conn.	18.10	140
130. Smoke Run, Pa.	18.00	50
131. Sheffield, Pa.	17.80	70
132. Altoona, Pa.	17.00	360
133. Nanticoke, Pa.	16.00	215
134. Olean, N. Y.	15.50	105
135. Birmingham, Ala.	15.00	...
136. Gary, W. Va.	15.00	...
137. Joliet, Ill.	15.00	...
138. Raritan, N. J.	15.00	135
139. St. Michael, Pa.	15.00	95
140. Whippany, N. J.	15.00	...
141. Wilton, N. D.	15.00	260
142. Hudson, N. Y.	13.48	50
143. Danbury, Conn.	13.15	140
144. Desloge, Mo.	12.25	275
145. Lyons, N. Y.	11.00	...
146. Garfield, N. J.	10.50	10
147. Sayre, Pa.	10.50	160
148. Westbury, N. Y.	10.50	35
149. West Easton, Pa.	10.40	225
150. Allegheny, Pa.	10.00	...
151. Bremond, Texas	10.00	...
152. Burgettstown, Pa.	10.00	10
153. Decatur, Ill.	10.00	35
154. Holyoke, Mass.	10.00	215
155. Koppel, Pa.	10.00	...
156. Lackawanna, N. Y.	10.00	...
157. Mahanoy Plane, Pa.	10.00	25
158. Marblehead, O.	10.00	25
159. Mayfield, Pa.	10.00	...
160. Middle Village, N. Y.	10.00	...
161. Minersville, Pa.	10.00	545
162. Northumberland, Pa.	10.00	145
163. Ogdensburg, N. Y.	10.00	10
164. Palmer, Mass.	10.00	60
165. Phillipsburg, N. J.	10.00	100
166. Plainfield, N. J.	10.00	70
167. Rutland, Vt.	10.00	25
168. Salisbury Center, N. Y.	10.00	...
169. St. Paul, Minn.	10.00	150
170. Turners Falls, Mass.	10.00	55
171. Vandergrift, Pa.	10.00	100
172. West Park, O.	10.00	100
173. Whitestone, N. Y.	10.00	152
174. Worcester, Mass.	10.00	125
175. Jeanette, Pa.	9.75	360
176. Rome, N. Y.	9.00	210
177. Westhampton, N. Y.	8.50	...
178. Broughton, Pa.	8.00	...
179. Middletown, N. Y.	8.00	45
180. Duquesne, Pa.	7.00	...
181. Sand Creek, Mont.	7.00	...
182. Taunton, Mass.	7.00	100
183. Aliquippa, Pa.	6.00	15
184. Latrobe, Pa.	5.10	107
185. Adams, Mass.	5.00	45
186. Addison, Conn.	5.00	320
187. Ahmeek, Mich.	5.00	...
188. Augusta, Ga.	5.00	40
189. Benwood, W. Va.	5.00	80
190. Berwinsdale, Pa.	5.00	...
191. Blackfield, Pa.	5.00	...
192. Blair Sta., Pa.	5.00	...
193. Brackenbridge, Pa.	5.00	...
194. Brockport, N. Y.	5.00	...
195. Camillus, N. Y.	5.00	...
196. Caro, Mich.	5.00	5
197. Colwer, Pa.	5.00	...
198. Crabtree, Pa.	5.00	10
199. Crompton, R. I.	5.00	20
200. Clifton, N. J.	5.00	...
201. Derby, Conn.	5.00	5
202. Des Moines, Iowa	5.00	15
203. Dover, N. J.	5.00	...
204. Eldersville, Pa.	5.00	...
205. Ellsworth, Pa.	5.00	5
206. Freehold, N. J.	5.00	...
207. Granite City, Ill.	5.00	...
208. Gridley, Calif.	5.00	...
209. Hammond, Ind.	5.00	45
210. Holden, W. Va.	5.00	...
211. Lansing, Mich.	5.00	...
212. Leechburg, Pa.	5.00	10
213. Loomis, N. Y.	5.00	25
214. Lyon Falls, N. Y.	5.00	10
215. Majestic, Ky.	5.00	50
216. Marysville, Calif.	5.00	...
217. Mishawaka, Ind.	5.00	10
218. New Brunswick, N. J.	5.00	...
219. New Providence, N. J.	5.00	...
220. Old Westbury, N. Y.	5.00	...
221. Orange, Conn.	5.00	...
222. Oxford Furnace, N. J.	5.00	10
223. Parlett, O.	5.00	...
224. Plainsboro, N. J.	5.00	65
225. Plandome, N. Y.	5.00	...
226. Providence, R. I.	5.00	290
227. Putnam, Conn.	5.00	25
228. S. Deerfield, Mass.	5.00	55
229. Simpson, Pa.	5.00	...
230. Southport, Conn.	5.00	...
231. Tacoma, Wash.	5.00	...
232. Tamaqua, Pa.	5.00	...
233. Taylor, Pa.	5.00	75
234. Terryville, Conn.	5.00	95
235. Westerly, R. I.	5.00	15
236. Whipple Barracks, Ark.	5.00	5
237. Winding Gulf, W. Va.	5.00	65
238. Yorkville, N. Y.	5.00	...

UKRAINIANS SING IN NATIVE COSTUME

Bewildering Mass of Colors Seen on the Academy Stage

REMARKABLE BASS VOICES

Seldom is such a bonfire of many colors kindled in the Academy stage as the Ukrainian Chorus presented last night. The two score singers wore the native festal costume. Only the leader, Alexander Koshetz, and one man in the middle who sounded a pitch-pipe appeared in "customary suit of solemn black." The women, gay and brilliant as gypsies, wore kerchiefs of scarlet, boleros of crimson velvet with puffed white sleeves, gold-banded, kirties of green or orange and black and boots of leather bright and pink as sunrise.

The brisk and vital picture was still further enlivened when, midway of the opening group of songs, "three little maids from school" came in with a huge basket of snap-dragon and carnations for the conductor, and two smaller baskets from which they hurled floral tributes at the chorus as if pelting a bridal cortege.

It is hardly necessary to put down all the unpronounceable, yet palatable composers represented. Leontovich's "Our Lady of Pochaiv" and Stetsenko's "From the Mountains," which started the program, immediately demonstrated the strong points—and the weaker ones—of this extraordinary ensemble.

The bass voices are among the finest our audiences have heard. Conductor Koshetz, who turned the sounds off and on by a sleight-of-hand as though he manipulated an invisible faucet, seemed to find an unostentations pride in disclosing their power of holding out to the uttermost with an abyssmal, reverberant diapason that made the name of "vocal organ" truly apposite.

Tenors and the women's voices had the same trick of sustaining ad infinitum a pure, clear, hovering tone that tapered off into silence.

A number of Mr. Koshetz's choral compositions and folk-song transcriptions were included in the program. Enthusiasm ran high for nearly everything.

A lonesome tenor voice uplifted and plaintively wavering, the muted droning of closed lips, a pungent staccato accent, a wailing of the violins or a sudden outwelling or a quick recession at the wave of the conductor's hand diversified the rest of the choral program and sustained the public curiosity, since one could not guess what would come next. It was such a concert as will not be repeated till the Ukrainians come again.

F. L. W.

(Philadelphia Public Ledger, March 9, 1923.)

UKRAINIAN NATIONAL CHORUS GIVES A COLORFUL CONCERT

'Vocal Orchestra' Evokes Much Enthusiasm on Second Visit Here

By LINTON MARTIN

It was a big night for Ukrainians when the Ukrainian National Chorus returned to the Academy last night, presenting a program even more picturesque and varied than that heard at its previous concert here early last October. As before, the unusual and arresting vocal effects achieved by this well-trained group of nearly forty singers were enhanced by the old and colorful native costumes worn, and while the audience was just of moderate size, there was plenty of enthusiasm and apparently comprehension of the singing.

Prof. Alexander Koshetz, organizer of the chorus, who also arranged many of the quaint and curious folk songs that made up most of the program, again conducted, and as before got striking results in dynamics, phrasing, balance and vocal color from his singers, so that the organization often suggested a "vocal orchestra," as the press agent, for once appropriately, puts it.

The characteristic Ukrainian folk songs are unlike anything that is familiar to our ears on customary concert programs. The melodic phrases are full of odd and unexpected intervals, often suggesting modifications of another tonal scale, while the harmonic effects are even more striking. Often there is a sung solo part of vivid pictorial power, while the small but well-drilled choirs hum the accompaniments, with sudden attacks and pauses, or abrupt crescendi, striking thru prolonger, deep-throated rumbles of the basses, just as the basses of a symphony orchestra may provide a sonorous tonal background. There were other occasions when the chorus work struck like hammer blows upon unaccustomed eardrums.

(Philadelphia North American, March 9, 1923.)

ДОПИСІ

МАНЧЕСТЕР, Н. Г.

На „Негайну Допомогу".

Як тільки рознеслась вістка, що Фонд „Негайної Допомоги Рідному Краєви" не дійшов до означеної суми 30.000 долярів, та що наше українське представництво в Вашингтові продовжило ще збірку до 28-о лютого, так зараз наш місцевий комітет Сбєднання в Манчестер, Н. Г. почав робити горячкові приготовання до скликання всіх манчестерських Українців без ріжниці на їх партійні погляди, щоби тим способом зібрати як найбільше жертв на згадану ціль. І так, дня 18. лютого с. р. відбулося в нас велике віче в „Укр. Клюбі ім. Шевченка".

Віче тим замітнійше, що на него прибули також всі бувші кацапи, котрі до сего часу казали, що „нема України ані Українців, лиш є оден русский народ і ми всі русскі". — Прийшов із ними також їх священик, о. Беніт.

Вічем реферував наш щирий робітник на народній ниві, д. Л. Сисин, котрий не жалує ні труду ні гроша для добра і слави українського народу.

О годині 5-тій вечером клюбова саля була переповнена. Віче розпочалося українським гимном „Ще не вмерла". По відспіванню гимну, віче отворив гр. Л. Сисин, котрий пояснив ціль зборів і горячими словами заохочував присутних, щоб не жаліли жертв на Фонд „Негайної Допомоги Рідному Краєви", бо наші браття в ріднім краю, не щадять нічого! Життє своє віддають в борбі з проклятим ляхом-наїзником за свою незалежність.

Другим бесідником був священик місцевої незалежної церкви о: Беніт, котрий виголосив довшу патріотичну промову.

Не буду я тут описувати цілої його промови, бо се забрало би богато місця в нашій часописі, наведу лише що головнійше. Між иншим сказав таке: Біда розуму вчить, бо ми замість взятись власними силами до будови нашої держави без хлопа і пана, то ми вічно надіялись на спасення із Росії. Замісць стати плече в плече в ряди сто двайцять-тисячної галицької армії проти нашого віковічного ворога, ляха, ми надіялись на нового російського червоно „царя" Люніна, що той прийде, пібе ляхів і забере нас на своє червоне лоно. Але скоро ми завелися зі своїми солодкими мріями, бо наш червоний „спаситель" не тільки що не побив ворогів, але еще в Ризі, на конференції з ляхами віддав нас в пащеку ляцької язви. А наша славна українська армія боролась так, що я замалий чоловік щоб вам роскazати про ту її хоробрість і завзятість, якою вона прославилась. Боролись наші герої! Боролись до послідної кулі, а коли вже і того забракло, то з невисказаним болем в серцях мусіли покидати ту рідну землицю, де кождий крок облили своєю кровію. І вже довгі чотири роки минає, як вони поза границями рідного краю в нужді, голоді і холоді, в діравих бараках чекають нетерпеливо тої хвилі, щоб знов з крісом в руках вернутись назад на рідну землю та прогнати прокляту ляцьку саранчу на варшавські піски!

Але вони сего зробити не годні без нас, бо в них нема грошей; тому ми тут, на вільній землі Вашингтона не можемо так далі спокійно приглядатись на муки братів під ганебним ляцьким ярмом. Будьмо певні, що російські червоні Лейби Троцькі ані малим пальцем не рушать в нашій обороні.

Вже крайна пора зібрати всі наші сили і запукати в двері світа. Але не так, як то ми пукали до тепер, але запукати так, щоб ті двері аж луснули! Запукати так можемо лише американськими долярами, бо світова диплиоматія в радше сказати світові брехуни, ані не порушаться за дурно. Коли Поляки будували Польщу в Парижи, то тратили по 300.000 долярів за оден вечер із тими світовими брехунами, а американські Поляки сотками-тисячами давали, щоби поставити Польщу „од моржа до моржа".

Тому і ми не жалуймо жертв на Фонд Негайної Допомоги Рідному Краєви, щоби наше правительство могло провадити свою визвольну боротьбу як слід.

Третим бесідником був д. Т. Петрик. Він горячими словами заохочував зібраних до як найбільшої жертви на сей Фонд, так, щоби він не тільки був довершений, але і перевершений, щоби тим показати перед світом, що ми годні правити самі собою. Далі просив присутних, щоб від нині щезли всі роздори і незгоди раз на все, а запанувала між нами згода, любов і братерство, бо лиш спільними силами здобудемо вільність і незалежність українського народу.

По тім всім слідували жертви на Фонд Негайної Допомоги, на що готівкою було зібрано 72 доляри і 50 центів, а решту мають колектори зібрати по хатах. Єсть надія що збірка дотягне до сто долярів. Імена жертводавців будуть оголошені черeз секретаря „Обєднання" в „Свободі".

Я радію злукою кацапів з Українцями до боротьби проти Ляхів. Видко пізнали наші „русскі", що їх дурили кацапські агенти Дудикевичі, Маркови і т. п. за царські рублі. Тому без ріжниці на партії всі, хто з Галичини, злучімся в оден фронт проти Ляха, а будьмо певні, що такою силою виметемо варшавське сміття поза границі нашої української землі.

До злуки, бо лише в злуці і згоді є сила і воля!

В. Я—ий.

САВТ ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА.

Поклик до місцевих Українців.

Давно вже не була яка-небудь згадка про нашу місцевість. Думавби хто з читачів, що тут нема української народности. Але воно так не є. Тут мешкає Українців звиш дві тисячі. Нажаль однак український рух завмер був між нами. Ніхто не інтересується українською справою. Хотяй в дільници Савт Філядельфія єсть досить молодіжи, яка надається до української вистави концертів і представлень і т. п., від довшого часу не було ані сліду ніякого життя. Уже від 5 літ, за почином свідомийших одиниць закуплено 2 доми в нашій дільници, видістано чартер і заведено школу в англійськім язиці для дорослих а осібну для дітий в українській мові. Що-року понад 80 дітий учащає до цеї школи. Також засновано читальню під іменем Івана Франка і маємо яку-таку бібліотеку.

Дня 17-о грудня 1922 року заснювано в нашій дільници „Січ" (число сотні 8) під іменем Стефана Федака. Того самого дня приступило 21 членів, а в січні знова 20 членів. Вибрано старшину, в якої склад входять: Іван Жмутин, кошовий, Іван Гайала, осаул, Григорій Лесюк, писар, Іван Сорока скарбник, Іван Бішко, Антін Котляр, Мих. Бішко і Мих. Соханчак, четарі, Іван Сорока, хорунжий, Юрко Райчінець, сурмач. Січ відбуває свої мітинги що четверту неділю в місяци, а кождого четверга і суботи вечерами відбуваються січові вправи в Укр. Народнім Домі.

Поміж Січовиками панує знаменитий настрій. На коляду січовики заколядували понад $100.00 із чого передано 65 долярів старшині 1-го Округа. Єсть думка давати відчити, уладжувати січові свята і взагалі розбудити сильний народний рух. Проте кличемо усіх Українців в нашій околици, щоби залишити партійні і особисті спори і всяку незгоду а взялися разом із нами до щирої народної роботи. Нехай же сей поклик найде відгомін в кождім українськім серци, нехай розбудиться помежи нами давне козацьке завзяттє! Нехай наша громада буде не тільки видцем, але і діяльним учасником в боротьбі за волю!

Організуймося в добрій згоді і любови для свого народу, щоби створити у нашій місцевости оден сильний національний фронт!

ЗА СІЧ В С. ФІЛЯДЕЛФІЇ:
Ів. Жмутин, кошовий
Гр. Лесюк, писар

НОВЕ ПІДПРИЄМСТВО „ХЛІБОЇДІВ"

„Гонец Каліск" доносить що консорція „дзялачи українскіх", які групуються коло „партії" Твердо-хліба і Яцкова внесла до польського міністерства внутрішних справ просьбу о уділення концесії на акційний банк у Львові. На чолі тої консорції стоїть Мелітон Твердохліб, названий „докгором"...

Дідо питає внучат:

„Що се, чого не має кінь, ані пес, ані чоловік, а наша кітка має?"

Коли діти не вгадали, завів їх дідо під грубку і показав котята.

Катря Гриневичева.

УТЕЧА

Був раз день, коли я, здавалось, оставила далеко за собою дантейські ворота пожеж, нічних перестрілів, страхіть з нависливими на брови шеломами з заліза, чорної людської куряви по полях, закиданих ватрами горіючих сіл... Під погідним дахом чужого неба заволоділо мною пристрасне бажання вийти кудись на шпиль скелі з дубовою гилькою у волоссю і замісць молитви і дяки жбухнути у провалля камінюку притрушену снігами, як грімке осанна радісному богу.

Я шукала місця для гекатомби, бродячи крізь сквери великого міста над Дунаєм, поміж старі причілки мурів, що шуміли сріблом голубиних крил. Десь-де вдарив мене у серце чийсь профіль опукий і гострий наче відплив черт завойовника, або роздзвоненохижий сміх дитини, що кийком робила наступ на твердиню з піску. Я перестрибувала тим радіснійше струмочки сонця і дивувалася новітній обстанові світа, як поет, що непохитно вірить в казку.

Тільки тоді, коли замаячіла з поміж ліса будівель „Вотівкірхе", крилатий сонет про „Фінстерагорн", я зупинилася зором на лінії, лучем витягненій в синяву неба і поволи вступила у храм, круглими, витоптаними сходами, по яких може проходила колись чиста як майський світ Ґретхен, Щубертове кохання. Вона певно держала в одній руці святочний роброн, в другій молитовник у білій хустині, з застромленою між сторінки віткою рожі.

Мене окутала темінь в щерть повна внутрішним світлом, стокольорова, пересіяна крізь вікна тонкої зорі, як валенсіянське мережево. З ниші, в недалекому куті поглянули на мене з під брів насуплених вічною тінню ґерманські святі в мідних шеломах з окисю, в нагрудниках з кільчастої чешуйки і з копіями.

— „Лакрімае Крісті..." О, вы сльози Христові!...

Як чайка скиглить віольончеля; жіночий альтовий голос оксамитовою стрічкою тече крізь мої духові пальці. Прислонюю очі руками від блиску пісни, чистої, як лілія раю. Сниться мені, що з рамен виростають знов мої малі, мої понівечені крила і дрожать на вітрі, додаючи ще один тон від себе.

— Свят, Свят, Свят, Господь Саваот...

Альпейський соловейко залився щебетом, аж бачиш, як перехилює натхнену головку в гірському малиннику. (Між листя сміється сонячна мрич).

Неймовірно черґуються рвучі як филі Рейну пасажі, солодкі, скрипкові фляжіолети, антіфон слів, утікаючих на висоти. Навіть пави, проникнені нематеріяльним світлом, здаються продовженням мельодії. Щось космічне є у тім „Санктус", яке повисає високо в просторі і немов важиться там над лоном землі і вод.

І бачиш, як в тиші храму вихилюються слова прозоро скондовані, — перші гаї з бурунів вселенної і видно жовту наче охра лінію овиду і синяву молодого неба. На обрію рисується велитенський віл у ярмі, за ним вічний його погонич — чоловік. Тінь від них паде далеко на шнури скиб і здається темнійша чорнозему.

І привіт тобі, вечірна радости по праці, женщино! Рожева свіченко погонича, його веселе зітхнення до зорі! І ти вплітаєш гучний акорд між святі глаголи, що їх Метатронос співає Господу у Сабат. Стоїш отже без заслони в зелені саду і його золоті, нага дитина клячить на твоїх світлих раменах, рвеспілі яблока, подає тобі.

— „Венедіктус куі веніт..." Благословен грядущий...

Чорні ленти крісел обіч престола колишуться матовими рухами задуми. Якесь тонке скло забреніло від могутньої нотки наче крило пчоли. Людські зітхнення на подобу темних ягід сиплються з невидимих гильок, сиплються...

— — — Ох...! прошибає мене нагле зимно — — —

Се так, як коли-б під самою копулою отворено колесом всі вікна, на стяж. Високо в горі свиснув гострий подув, брутальний зой, хтось мечем ударив об старинний щит... Ще раз той сам тон зимний, лискучий, — ні, уже згас. Одна мить — і шалений вихор зривається надімною; се покотились по яругам, повербозам побідні оклики, брязків мечів, крик труб, свист флетів і видно... видно, як ліловим ранним полем наступають борці з „Валпурґіс Нахт":

На прю други! окружім ліс!
Вотана дух над нашим днем!
Мовчіть—стежіт—у руках спис,
Як вюн у глиб, ми в бій пірнем!

О Спасе! розсипається огненним пилом душа моя... В поросі крови вилиться все довкола, падуть люде як лан від граду і конають мов звірі, — звірі-ж конають як люде! Шамочеться розпука з насильством, сім раз обіймами заплітається, кричить проти неба і в судорогах паде.

Але... стежинкою біжить мінстрель молодий, русоволосе радісна хлопя, — шелеще у повітрю стягом, що покотився у кров і, хитаючи кучерями дзвінспіває...

— „Швармліне!" — чути на цілім фронті хорів довге, кріпке „леґато". Уже, уже збігаються голоси, кождий уоружений, хто копієм, хто працею, — тіла похилені вперед. — вітер дмухне, полетять!

Пішли — ні, рвонули, крик під саме небо і яка у нім поезія смерти! Сонце заходить кріваво, витязке, повне тоскливої ласки, як Льогенрів у мідяному панцирі.

— „Дона нобіс пасем"...

Там, де рідко підшитий гайок начинає темну смугу ліса, видно як збирають ранених і як кладучи рамя під омлілі голови, легенько несуть розгойдане тіло. Сумерки злітають на листя, на полях кладуться тіни, вогкі від смертних сліз.

— О пішлиж нам мир, господарю вселенної!

В благанню чути категоричний імператив, зухвалий визов уст, розхилених спазмом розпуки. Два вовки, вірна челядь витязя, лягає хмурона землі, а він, старий Вотан у крилатому шеломі і золотих нараменниках, з груддю вкритою волоссям, оперся розлогими плечима на святий дуб з краю ліса і глибоко, стомлено, віддихає.

Ще хвиля і йому піднесуть солодке вино богів.

— Іте місса ест!

Білі стихарі і як грань червоні ковніри міністрантів заслонила імпляфимяну. Мене людська филя понесла з собою і я не пручала ся, плила. Поблідла, оголомшена незнаними страхами, в похміллю безради я хотіла лиш одного: втекти, втекти поза межі крови...

(Громад. В.).

ЖАРТИ

1.

„Зоню, піди, подивися до другої кімнати, чи годинник ходить."

Зоня вернула за хвилю:

„Він не ходить, лише хвостиком махає."

2.

„Мамо, я вже виняла один зуб; небавом стану виймати всі зуби так, як тато перед спанем."

3.

„Богданочку, попроси вуйка на сніданок."

Богданчик побачивши, що вуйко чистить зуби щіточкою:

„Зараз вуйко прийде: вже острить зуби на каву."